

Den Haag, 6 maart 2000

Beste mensen,

Hierbij ontvangt u de informatietekst over het project *Sociaal-Liberale Perspectieven*. Het project is de vrucht van de samenwerking van Tweede-Kamerfractie, Programmacommissie en SWB. Rond een veertiental onderwerpen, van rechtsstaat tot technologische revolutie en van onderwijs tot de problematiek van migratie en asiel zullen de perspectieven worden geschetst. *Ta. G. Prof: 'manne, kulturele wissel' (14/1, p. 9)*

Sociaal-Liberale Perspectieven is een project dat ruim een jaar zal nemen. Gespreid over de tijd zullen de teksten worden gepubliceerd. Het project functioneert onder de verantwoordelijkheid van een begeleidingsgroep, waarin de voorzitters van de Tweede-Kamerfractie, van de partij, de programmacommissie en van de SWB zitting hebben.

Arthur van Buitenen en ondergetekende dragen zorg voor de coördinatie en de uitvoering. Indien u vragen hebt of anderszins van gedachten zou willen wisselen over het project dan zijn wij daartoe zeer bereid.

Namens de begeleidingsgroep,
met vriendelijke groet,

Christiaan de Vries

SOCIAAL-LIBERALE PERSPECTIEVEN

**Een publicatieproject van de Tweede-Kamerfractie,
de Programmacommissie en het Wetenschappelijk Bureau van D66**

Vooraf

Wij zijn aan een heroriëntatie toe. Daarbij zal het niet gaan om een grootscheeps opgezet debat over beginselen. Door goed analyseren moeten we proberen greep te krijgen op de belangrijkste ontwikkelingen van deze tijd. De discussie zal gaan over de politieke betekenis die we daaraan moeten hechten.

Daar is alle reden toe. De maatschappij is in beweging. Bijvoorbeeld op economisch terrein, vaak wordt hier gewezen op de centrale plaats die kennis in is gaan nemen en in dit verband naar de hoge vlucht van de technologie. Ontwikkelingen vallen ook waar te nemen op sociaal en cultureel vlak. Levenswijzen wijzigen zich. Daarmee veranderen ook de klassieke waardeschema's. En al geldt dat voor de ene meer dan voor de andere, de normen schijnen daar nog een beetje achteraan te hobbelen.

Dat gaat ook op voor het politieke systeem. Terwijl zich nogal wat wijzigt in de organisatie van het openbaar bestuur, zit in ons parlementair-democratisch systeem nauwelijks beweging. De volksvertegenwoordiging zit gevangen in een web van procedures. Gesproken wordt weliswaar over de betekenis van referenda, maar in de verdere verruiming van de mogelijkheden voor burgers om daadwerkelijk invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming zit nog geen schot.

Niet alleen het systeem van politieke besluitvorming zit vast. In de civiele maatschappij participeren en acteren we in vele verschillende rollen. Maar ontlene wij daaraan ook voldoende invloed op de besluitvormingsprocessen die er plaatsvinden: in de gezondheidszorg, in het onderwijs, de sociale sector en in onze leef- en werkomgeving?

Het perspectief van de individuele burger

D66 kiest voor het perspectief van de individuele burger. Met alle nieuwe ontwikkelingen is de wereld er wel dynamischer, maar niet overzichtelijker op geworden. En dan wordt het pas echt belangrijk oog te hebben voor de mogelijkheden van individuele mensen om greep te houden op hun omstandigheden: het eigen spoor uit te zetten, eigen kansen te creëren.

Op veel terreinen, zoals in de gezondheidszorg of het onderwijs, zien we teveel systeemdwang en te weinig mogelijkheden om in eigen verantwoordelijkheid eigen keuzen te maken of beslissingen te nemen. Maar juist dat teveel aan complexiteit, aan regeldwang en gebrek aan transparantie, maakt het nodig dat we ons opnieuw buigen over wat we willen met ons systeem van gezondheidszorg, ons onderwijssysteem, ons sociale stelsel, ons rechtssysteem en ons democratisch stelsel. En dan moeten we onszelf ook de vraag stellen: voor wie én hoe we het willen.

SOCIAAL-LIBERALE PERSPECTIEVEN

Een publicatieproject van de Tweede-Kamerfractie,
de Programmacommissie en het Wetenschappelijk Bureau van D66

Waarom sociale en liberale perspectieven?

De titel van dit project is niet toevallig. Net zoals de keuze van de partij voor het sociaal-liberalisme niet toevallig is. De combinatie van beide keert terug in de keuze voor het perspectief van de individuele burger. Wél sociale verantwoordelijkheid, maar geen sociale dwang of paternalisme. Wél individuele vrijheid, maar niet zonder binding en dus niet alleen via de markt. In vrijheid de mede-verantwoordelijkheid, daarin huist volgens D66 de voorwaarde voor de ontwikkeling van solidariteit.

D66 heeft vanaf zijn oprichting gekozen voor de democratie als politieke cultuur en als levenswijze. Wat mensen in vrijheid verbindt, zijn de vormen en mogelijkheden tot democratische communicatie. Het is onder meer wat tegenover de dictatuur werd verdedigd als de vrijheid van meningsuiting. In onze tegenwoordige regelgeleide samenleving keert dat motief weer terug als vraagstuk van openbaarheid en communicatie. Anders gezegd: het gaat om de vraag hoe we de samenleving voor iedereen open en toegankelijk houden tegen sociale, economische, bureaucratische en technocratische dwangmechanismes in.

Het project

Tot nog toe bleven de formuleringen nog algemeen van karakter. Het gaat er nu om deze vragen te verbinden met reële problemen op concrete beleidsvelden. Op die manier gaan we proberen nuttig denk materiaal te verzamelen. Materiaal dat inhoud geeft aan de perspectieven die het Sociaal-Liberalisme kan bieden.

Perspectieven in de gezondheidszorg, het onderwijs, de sociale zekerheid en in het asiel- en migratievraagstuk. Maar ook op het vlak van economie- en technologieontwikkeling en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap. In het buitenlands- en veiligheidsbeleid en het binnenlands vraagstuk van sociale veiligheid, zoals ook in de voor de partij 'verplichte' onderwerpen als milieu, ruimtelijke ordening, democratie en rechtsstaat. Dat is de verzameling van onderwerpen waarop we ons gaan richten. Kleine groepjes van auteurs zijn uitgenodigd om de teksten te maken, analytisch, maar ogend als een pamflet. Die teksten zullen worden uitgebracht in een reeks. Het ligt in de bedoeling om in het jaar 2000 al een tiental 'Perspectieven' te laten verschijnen.

Het doel

Het doel van het project is materiaal te verzamelen dat kan worden ingezet in discussies in de partij. Voor werkgroepen om weer verder mee aan de slag te gaan, uit te werken en te verfijnen, voor de vertegenwoordigers van D66 om te gebruiken als bron van inspiratie en voor de Programmacommissie als startpunt voor de programmatische analyse.

SOCIAAL-LIBERALE PERSPECTIEVEN

Een publicatieproject van de Tweede-Kamerfractie,
de Programmacommissie en het Wetenschappelijk Bureau van D66

Het doel van deze inhoudelijke onderneming is om aan het begin van een nieuwe eeuw zo sterk mogelijk voor de dag te komen. Niet ten behoeve van onszelf, maar juist omdat het om het perspectief van de individuele burger gaat.

De onderwerpen, de voorzitter/auteurs en hun voornemens

- *De toekomst van het stelsel van gezondheidszorg* - **Henk Leenen**: preventie, kwaliteit en toegankelijkheid. Het perspectief van de patiënt dient voorop te worden geplaatst.
- *Milieu en Duurzaamheid* - **Hans Jeekel**: de aandacht die nu uitgaat naar ontkoppeling van welvaart en welzijn, moet gepaard gaan met meer zeggenschap, waardoor een duurzaam evenwicht kan worden bereikt.
- *Technologische revolutie en participatiesamenleving* - **Joey van Boxsel**: er is vrijwel geen terrein meer dat niet beslissend is beïnvloed door de technologische ontwikkeling. Mede daarom moet het verband tussen ICT en participatie daadwerkelijk tot onderwerp worden gemaakt.
- *Vitale Economie* - **Frits Prakke**: de aandacht voor grote macro-economische processen moet worden vervangen of ten minste aangevuld door een regionaal-economische beleidsoriëntatie.
- *Verantwoord Ondernemerschap* - **Alexander Rinnooy Kan**: van belang is de positie van het bedrijf in de samenleving, daarmee hangen onderwerpen samen als toezicht, personeelsbeleid en milieuzorg.
- *Vluchtelingen-, migratie- en integratieproblematiek* - **Han Entzinger**: de vervuiling van het asielinstrumentarium moet op de agenda, het onderwijs zou bij integratie een rol van betekenis moeten kunnen spelen en bij alle pluriformiteit moet het gemeenschappelijk motief opnieuw worden geformuleerd.
- *Rechtsstaat* - **Arthur Docters van Leeuwen**: de fragmentatie van de samenleving maakt haar onoverzichtelijk. Transparantie, onafhankelijkheid en controleerbaarheid zijn voor haar toekomst van levensbelang.
- *Democratie* - **Jacob Kohnstamm**: de conventionele vormen van parlementaire democratie staan aan de rand van faillissement. We moeten op zoek naar nieuwe scenario's voor collectieve keuzen, waarbij ICT een voorname rol zal spelen.
- *Sociale Veiligheid* - **Ries Straver**: geweldscriminaliteit is van invloed op de kwaliteit van de samenleving. Hierop is alleen een integrale aanpak het antwoord van politie, justitie en de instellingen van de samenleving.

SOCIAAL-LIBERALE PERSPECTIEVEN

Een publicatieproject van de Tweede-Kamerfractie,
de Programmacommissie en het Wetenschappelijk Bureau van D66

- *De toekomst van het sociale stelsel* - **Kees Goudswaard**: vergrijzing, internationalisering, individualisering zijn de onderwerpen die tellen, maar ook de zorg voor degenen die minder sterk staan op de arbeids- en de verzekeringsmarkt.
- *Onderwijspolitiek en kennisbeleid* - **Frans van Vught**: in het onderwijs moeten de klassieke functies van algemene vorming en beroepsonderwijs veel beter worden gecombineerd. In het kennisbeleid zullen we ons meer moeten concentreren op de introductie en ontwikkeling van nieuwe technologieën.
- *De inrichting van Nederland* - **Frank Le Clercq**: we zullen het inrichtingsvraagstuk moeten bezien vanuit het oogpunt van de individuele gebruiker. Dan valt het accent op ordening, investering en gedrag.
- *Kunst en cultuurbeleid* - **Rudy Fuchs**: aan de orde is de verhouding tussen kunst en samenleving, die vloeier, veelvormiger en diepgaander is dan doorgaans in het beleid wordt voorgesteld.
- *Buitenlands- en veiligheidsbeleid* - **Rob de Wijk**: de rol van internationale gemeenschap, in relatie tot mogelijkheid van internationale interventie om humanitaire redenen, is het uitgangspunt van deze studie. De instrumenten van het buitenlands- en veiligheidsbeleid zijn echter veelal niet effectief. De instrumenten zullen daarom moeten worden verbeterd of de politieke ambities moeten omlaag.

De presentatie

Elke uitgave zal worden gepresenteerd op een bijzondere bijeenkomst. Direct al zal er een discussie aan worden verbonden. Dat mede om te bekijken welke politieke portee aan de conclusies kan worden verbonden.

Tot slot: een publicatie- en óók een samenwerkingsproject

Sociaal-Liberale Perspectieven is vóór alles een publicatieproject. Het zal er om gaan ruim een tiental publicaties het licht te doen zien. Daartoe hebben we een keur van auteurs bereid gevonden mee te doen.

Sociaal-Liberale Perspectieven is echter óók een samenwerkingsproject, waarin Tweede-Kamerfractie, Programmacommissie en het Wetenschappelijk Bureau van de partij hun vermogens bundelen. En een samenwerkingsproject voor de auteurs, die ook over de grenzen van hun onderwerp heen andere onderwerpen laten meewegen.

SOCIAAL-LIBERALE PERSPECTIEVEN

**Een publicatieproject van de Tweede-Kamerfractie,
de Programmacommissie en het Wetenschappelijk Bureau van D66**

De hoop en de verwachting is dat het daarbij niet zal blijven: dat straks belangstellende leden, vertegenwoordigers en geledingen van de partij mee zullen doen in de discussie over de resultaten. Dat kan al beginnen op de workshops die hier en daar verbonden gaan worden aan de tussentijds behaalde resultaten. En dat kan natuurlijk helemaal naar aanleiding van de publicaties die gedurende het komend jaar zullen worden uitgebracht.

Wij gaan aan de slag. Als u informatie wilt over het project dan kunt u bellen met de SWB: Irene Knijnenburg, tel. 070 – 356 60 41, of E-mail swb@d66.nl

Namens de begeleidingsgroep van het project,

Christiaan de Vries
januari 2000

(

(